Kozjanski park

Carjevič

NAJSKRBNEJŠI LASTNIK TRAVNIŠKEGA SADOVNJAKA

Kozjanski park

Predstavitev prejemnikov naziva CARJEVIČ - najskrbnejši lastnik travniškega sadovnjaka
e-publikacija
september 2019

Izdal Javni zavod Kozjanski park

Uredila: mag. Valerija Slemenšek

Besedilo: Adrijan Černelč
Ilustracije: Zagorka Simić

Lektoriranje: Mojca Valenčak
Fotografije: arhiv Kozjanskega parka
Oblikovanje: Vesna Zakonjšek

Podsreda, dopolnjeno 2026

Carjevič

V sklopu številnih dejavnosti, ki jih izvajamo v travniških sadovnjakih na območju Kozjanskega parka, je tudi podelitev naziva Carjevič – najskrbnejšemu lastniku travniškega sadovnjaka za tekoče leto.

Prvič smo naziv Carjevič podelili leta 2009 v sklopu projekta IPA – Čezmejno sodelovanje Slovenija-Hrvaška 2007–2013, z naslovom »Od vijeglavke do soka«.

Podelitev naziva Carjevič je priznanje, ki ga podeljujemo za skrbno delo, trud in tudi spodbudo za nadaljnje vzdrževanje sadovnjaka.

■ Carjevič 2009

Edi Rupret

EDI RUPRET - CARJEVIČ LETA 2009

Gospodar Edi je po oceni strokovne komisije, ki je istega leta ocenila več travniških sadovnjakov na območju Kozjanskega regijskega parka, prejel največje število točk in si tako prislužil prvi naziv Carjevič leta 2009.

Gospodar Edi Rupret je žal že pokojni. Stanoval je v Občini Kozje, na Zdolah 42, kjer je z dvaindvajsetimi leti, po končanju služenja vojaškega roka, prevzel kmetijo. Rodil se je 8. 9. 1942 v Celju in že od zgodnje mladosti sta ga zanimala kmetovanje in delo v travniškem sadovnjaku, saj je travniški sadovnjak na kmetiji predstavljal glavni vir dohodka. Kljub sezonskim zaposlitvam v gozdu, na žagi in drugih priložnostnih delih, ga je delo v sadovnjaku razvedrilo in mu ob obilnem pridelku dalo novih moči in energije.
Obiskovalec že ob prvem obisku domačije, ki jo obkrožajo visokodebelna sadna drevesa, spozna, da ima tam sadjarstvo dolgo tradicijo. Mogočna drevesa hrušk mlečnic in moštnic imajo pomembno lego v prostoru domačije in krajine, lepa in vzdrževana sadna drevesa pa pripovedujejo številne zgodbe.
Star sadovnjak so med leti 1951 in 1953 popolnoma obnovili, ostala so le posamezna drevesa jablan, hrušk in orehov. Nekje do leta 1970 so sadje prodajali v Kmetijsko zadrugo v Kozjem, s katero so imeli pogodbeno razmerje. V številnih letih si je gospodar Edi nabral veliko sadjarskega znanja od cepljenja, vzgoje, obnove do vzdrževanja, vsa sadjarska dela pa je opravljal sam.
Veseli smo bili, ko je že prvo leto projekta Oživljanja travniških sadovnjakov v Kozjanskem parku aktivno pristopil k projektu in bil tudi član Društva kozjanske jabke. V njegovem sadovnjaku so se opravile prve oživitvene rezi, inventarizacija in številna izobraževanja v sklopu projekta. Njegov sadovnjak, v katerem raste več kot dvajset starih sort jabolk, je imel velik pomen za ohranitev in razmnoževanje sort, saj so bila že od leta 2003 v njem registrirana matična drevesa.

■ Carjevič 2010

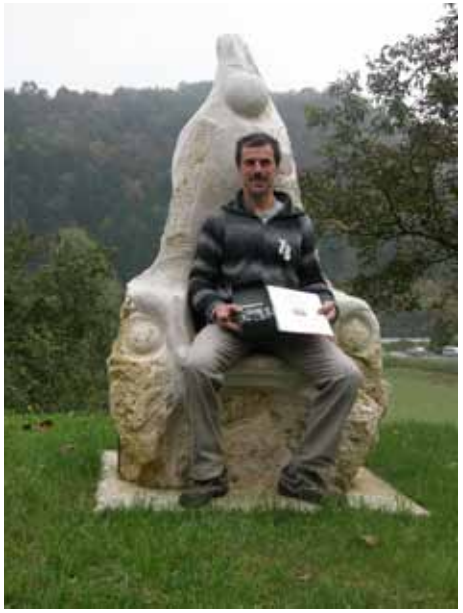

Janez Bračun

JANEZ BRAČUN - CARJEVIČ LETA 2010

Leta 2010 je največje število točk po strokovni oceni prejel Janez Bračun, ki gospodari na kmetiji Bračun, katere travniški sadovnjak najdemo v razloženem naselju Gradišče pri Podsredi, območju, ki je bilo že v preteklosti znano po dobrih vinogradniških in sadjarskih legah. Janez Bračun si je tako prislužil naziv Carjevič leta 2010.

Na kmetiji, ki je usmerjena v živinorejo, sadjarstvo in vinogradništvo, gospodari Janez Bračun. Pri kmetovanju mu je v pomoč tudi oče s svojim znanjem in izkušnjami. Vsekakor pa mu na strmih kmetijskih zemljiščih brez pomoči celotne družine ne bi uspelo obdelovati celotne kmetije.
Ob prihodu na domačijo in pogledu na številna sadna drevesa opazimo, da so nekatera stara več kot 100 let, kar da vedeti, da je imelo sadjarstvo na kmetiji že v preteklosti zelo pomembno vlogo. Travniški sadovnjak z več kot 180 visokodebelnimi sadnimi drevesi se razprostira na 1,8 hektara. V njem pa najdemo več kot deset sadnih vrst, med katerimi prevladujejo jabolka.
Kmetija Bračunovih je od začetka izvajanja projekta Oživljanje travniških sadovnjakov v Kozjanskem parku aktivno vključena v projekt in članstvo Društva kozjanske jabke. V njihovih sadovnjakih so se izvajale prve oživitvene rezi sadnega drevja. Pri izvedeni kasnejši inventarizaciji pa je bilo ugotovljeno, da je posajenih veliko različnih sadnih vrst s številnimi starimi sortami. Zaradi številnih starih sort sadja je Kozjanski park v letu 2003 tam registriral matična drevesa, ki jih je potreboval za nabiranje matičnega materiala.
Pri ocenjevanju za naziv Carjevič je veliko točk prinesel tudi skrbno obdelan starejši travniški sadovnjak s sajenimi novimi sadnimi drevesi, številnimi sadnimi drevesi z dupli in drevesi, ki imajo pomembno vlogo v prostoru.
Na kmetiji se ukvarjajo s predelavo sadja in ponudbo številnih produktov, kar so nadgradili tudi z možnostjo obiska večjih skupin.

■ Carjevič 2011

Lajoš Špeljak

LAJOŠ ŠPELJAK - CARJEVIČ LETA 2011

Strokovna komisija je leta 2011 podelila največje število točk gospodarju Lajošu Špeljaku z Bizeljskega, katerega sadovnjak leži v Zgornjem Podgorju pri Pišecah. Lajoš Špeljak si je tako prislužil naziv Carjevič leta 2011.

Neokrnjena narava, številna visokodebelna sadna drevesa in panoramski razgled so bili glavni razlogi, da je družina Špeljak med leti 2006 in 2008 kupila zemljišča v velikosti 2,86 ha. Zemljišča, pridobljena od štirih lastnikov, so bila zapuščena in zaraščena, saj niso bila obdelovana od leta 1960.
Kot pravijo, so jih čudovita sadna drevesa s svojim naravnim habitusom – stoletne hruške, jablane, marelice, češnje, slive in orehi, kar vabila k čiščenju in oživitveni rezi. Ohranili so vsa vitalna drevesa in na praznih mestih dosadili nova visokodebelna drevesa.
Sončna in zračna jugovzhodna lega (400 m.n.v.) z rahlim naklonom je idealna za naravi prijazno sadjarsko pridelavo. Na območju je ustvarjena posebna mikroklima, ki je še posebej ugodna za rast avtohtonih pišeških marelic, ki imajo na tej legi posebno aromo.

Pri ocenjevanju za naziv Carjevič, je veliko točk prinesel skrbno obdelan starejši travniški sadovnjak s stoletnimi sadnimi drevesi, ki imajo sadni vrsti značilen habitus in v krošnjah številna dupla. Mogočna sadna drevesa imajo pomembno lego v prostoru in pomagajo vklopiti gospodarske objekte v krajino.
V letu 2007 so zasadili nov travniški visokodebelni sadovnjak, ki obsega okoli 100 dreves tradicionalnih in avtohtonih sort jablan, sliv, hrušk, breskev, češenj, višenj, orehov in marelic.
S številnimi novimi izzivi, s katerimi se srečuje lastnik, od novega nasada pišeških marelic do sušilnice sadja, smo še bolj prepričani, da je naziv Carjevič leta 2011 prišel v prave roke.

■ Carjevič 2012

Janko Dobravc

JANKO DOBRAVC - CARJEVIČ LETA 2012

Leta 2012 je največje število točk prejel gospodar Janko Dobravc iz Ješovca pri Kozjem, katerega sadovnjak se razprostira okoli kmetije v zaselku Opečnik. Janko Dobravc si je tako prislužil naziv Carjevič leta 2012.

Naselje Ješovec pri Kozjem leži na hribovitem območju v idilični kozjanski pokrajini, kjer se tradicionalno obdelana kmetijska zemljišča prepletajo z gozdom. Že v preteklosti so lastniki sadili sadno drevje na manjvredna kmetijska zemljišča, strmejše lege, pašnike in travnike v bližini domačij.
Janko Dobravc kmetuje na 10 hektarjev veliki kmetiji, ki je usmerjena v živinorejo, čebelarstvo, sadjarstvo in vinogradništvo. Ob prihodu na kmetijo nas ob cesti spremlja sadno drevje, ki da vedeti, da so se lastniki že več stoletij ukvarjali s sadjarstvom. Travniški sadovnjak, ki se razprostira na območju Podgaja, popolnoma obkroža domačijo in predstavlja mehek prehod med gozdnimi in kmetijskimi zemljišči. Pri Dobravčevih so bili že v preteklosti povezani s tradicijo podeželja, kjer so ohranili tradicionalen način rabe kmetijskih zemljišč in samooskrbe s hrano. Janko Dobravc je ohranil številna sadjarska znanja, ki jih je pridobil od staršev, to je od razmnoževanja, vzdrževanja in oskrbe visokodebelnega sadnega drevja do predelave sadja v produkte.
Pri ocenjevanju za naziv Carjevič je veliko točk prinesel skrbno obdelan starejši travniški sadovnjak s stoletnimi sadnimi drevesi, ki imajo sadni vrsti značilen habitus in v krošnjah številna dupla. Kot priča dobremu dosedanjemu sadjarskemu delu, so v sadovnjaku ohranjene številne redke tradicionalne sorte jabolk, ki s plodovi vsakoletno krasijo razstavo starih sort jabolk v Podsredi ob Prazniku kozjanskega jabolka, in sorte hrušk, med katerimi so bile v preteklosti določene imenovane za matična drevesa. Mogočna sadna drevesa imajo pomembno lego v prostoru in pomagajo vklopiti gospodarske objekte kmetije v krajino. Ne samo čebelnjak, ampak tudi številne ekološke niše dajejo možnost preživetja številnim organizmom v sadovnjaku, ki je ekstenzivno in naravi prijazno obdelan.

Carjevič 2013

Ivan Omerzu

IVAN OMERZU - CARJEVIČ LETA 2013

V letu 2013 je strokovna komisija ocenila 21 travniških sadovnjakov na območju Kozjanskega regijskega parka. Največje število točk je prejel gospodar Ivan Omerzu iz Dečnih sel, katerega sadovnjak leži v katastrski občini Zgornja Pohanca. Ivan Omerzu si je tako prislužil naziv Carjevič leta 2013.

Naselje Zgornja Pohanca leži na bizeljsko-sremiškem gričevju, kjer se tradicionalno obdelana kmetijska zemljišča prepletajo z gozdom. Za območje Rucman vrh je značilno, da so lastniki že v preteklosti sadili sadno drevje na manjvredna kmetijska zemljišča, strmejše lege, pašnike in travnike v bližini domačij in gospodarskih poslopij.
Ivan Omerzu, ki se preživlja z vodenjem družinskega podjetja, v svojem prostem času kmetuje na osem hektarov velikem posestvu, ki je usmerjeno v gozdarstvo in sadjarstvo.
Ob prihodu na posestvo nam že prvi vtis da vedeti, da ima lastnik spoštljiv odnos in strokoven pristop do sadnega drevja. Travniški sadovnjak in nasad orehov, ki se razprostirata na južni legi, popolnoma obkrožata gospodarsko poslopje in predstavljata mehek prehod med gozdnimi in kmetijskimi zemljišči. Le streljaj oddaljen je tudi pet let stari drugi travniški sadovnjak, ki je na vzhodni legi vzgojen na zemljišču, ki je bilo zaraščeno in zapuščeno. Tu je lastnik ohranil vsa starejša vitalna sadna drevesa in na praznih mestih dosadil nova visokodebelna drevesa. Sončna, zračna, jugovzhodna lega (500 m. n. v.) z rahlim naklonom je idealna za naravi prijazno sadjarsko pridelavo.
Ivan Omerzu, velik ljubitelj narave, gozda in sadjarstva, je že vrsto let aktiven član v Društvu kozjanske jabke in Slovenskem strokovnem društvu lupinarjev.
Njegov skrbno obdelani in negovani travniški sadovnjak s številnimi sadnimi vrstami, med katerimi prevladujejo redke tradicionalne sorte jabolk in hrušk, je dokaz dobrega dosedanjega sadjarskega dela.
Mogočna sadna drevesa v sadni vrsti značilnem habitusu imajo pomembno lego v prostoru in pomagajo vklopiti gospodarske objekte v krajino. Ne samo zavetišče za koristne organizme, ampak tudi številne ekološke niše dajejo možnost preživetja številnim organizmom v sadovnjaku, ki je ekstenzivno in naravi prijazno obdelan.

■ Carjevič 2014

Anton Kolar

ANTON KOLAR - CARJEVIČ LETA 2014

V letu 2014 je strokovna komisija ocenila 30 travniških sadovnjakov na območju Kozjanskega regijskega parka. Največje število točk je prejel gospodar Anton Kolar iz Lesičnega, katerega sadovnjaki se razprostirajo okoli kmetije, na območju Osojnika in Ledinšce. Anton Kolar si je tako prislužil naziv Carjevič leta 2014.

Naselje Lesično leži ob sotočju Bistrice in Zagorskega potoka, kjer se tradicionalno obdelana kmetijska zemljišča prepletajo z gozdom. Zaradi odprte lege proti severu v dolini nastopajo pozni spomladanski mrazovi. Zato so lastniki že v preteklosti sadili sadno drevje v smeri virštanjskih gričev na manjvredna kmetijska zemljišča, strmejše lege, pašnike in travnike v bližini domačij in gospodarskih poslopij.
Anton Kolar se z družino preživlja z delom na kmetiji, ki je usmerjena v živinorejo, vinogradništvo, sadjarstvo in gozdarstvo in kmetuje na 14,5 hektara velikem posestvu. Domačijo obkroža manjši travniški sadovnjak, ki se razprostira na južni legi in domačim živalim na pašniku skozi celo leto nudi zavetje. Le streljaj od kmetije sta oddaljena starejša travniška sadovnjaka na Ledinšci in Osojniku, ki že več kot 60 let dajeta lastniku sadje. Pri izvedeni inventarizaciji se je ugotovilo, da je posajenih veliko različnih sadnih vrst s številnimi tradicionalnimi sortami. Zaradi številnih tradicionalnih sort jabolk je imel Kozjanski park v njihovem sadovnjaku vrsto let registrirana matična drevesa, potrebna za nabiranje matičnega materiala in nadaljnje razmnoževanje.
Na zemljišču je lastnik ohranil vsa starejša vitalna sadna drevesa s številnimi dupli in na praznih mestih dosadil nova visokodebelna drevesa. Mogočna drevesa v vrsti značilnem habitusu imajo pomembno lego v prostoru in pomagajo vklopiti gospodarske objekte v krajino. Številne ekološke niše dajejo možnost preživetja številnim organizmom v sadovnjaku, ki je ekstenzivno in naravi prijazno obdelan. Sončna, zračna, južna in jugozahodna lega z rahlim naklonom je idealna za naravi prijazno sadjarsko pridelavo.
Anton Kolar je velik ljubitelj tradicionalnega sadjarstva, že vrsto let član Društva kozjanske jabke in ponudnik sadja na Prazniku kozjanskega jabolka.

■ Carjevič 2015

Franc Kostajnšek

FRANC KOSTAJNŠEK - CARJEVIČ LETA 2015

V letu 2015 je strokovna komisija ocenila 21 travniških sadovnjakov na območju Kozjanskega regijskega parka. Največje število točk je prejel gospodar Franc Kostanjšek z Gradišča pri Podsredi in si tako prislužil naziv Carjevič leta 2015.

Zdaj žal že pokojni gospodar Franc Kostanjšek je na kmetiji, usmerjeni v živinorejo, sadjarstvo in vinogradništvo, gospodaril z ženo Vido.
Ob prihodu na domačijo nas danes pozdravijo številna sadna drevesa, nekatera stara več kot 100 let, med njimi tudi pred hišo rastoča hruška sorte Blička, ki je po ustnem izročilu stara več kot 300 let. To dokazuje, da je imelo sadjarstvo na kmetiji že v preteklosti zelo pomembno vlogo. Okoli kmetije se razprostira travniški sadovnjak v velikosti pol hektara s številnimi sadnimi drevesi in okoli 30 mogočnimi orehi. Na kmetijskem zemljišču, ki ga je v preteklosti pokrival vinograd, pa uspeva nov travniški sadovnjak s tradicionalnimi sortami jabolk.
Gospodar Franc se je že od samega začetka aktivno vključil v izvajanje projekta Oživljanje travniških sadovnjakov v Kozjanskem parku in včlanil v nastajajoče Društvo kozjanske jabke. Svojega bogatega sadjarskega znanja ni pridobil samo z delom na kmetiji, ampak tudi s šolanjem na kmetijski šoli in kasnejšim službovanjem na Kmetijski zadrugi v Bistrici ob Sotli. V Kostanjškovem sadovnjaku so se izvajale prve oživitvene rezi sadnega drevja. Zaradi številnih tradicionalnih sort sadja je Kozjanski park v letu 2003 v njegovem sadovnjaku registriral matična drevesa, potrebna za nabiranje cepičev.
Pri ocenjevanju za naziv Carjeviča je veliko točk prinesel obdelan starejši travniški sadovnjak s sajenimi novimi sadnimi drevesi, številna sadna drevesa z dupli in mogočna sadna drevesa, ki imajo pomembno lego v prostoru in pomagajo vklopiti objekte kmetije v krajino.
Številne ekološke niše v sadovnjaku, ki je ekstenziven in naravi prijazno obdelan, dajejo možnost življenja številnim organizmom.

■ Carjevič 2016

Alojz Antolovič

ALOJZ ANTOLOVIČ - CARJEVIČ LETA 2016

V letu 2016 je strokovna komisija ocenila 23 travniških sadovnjakov na območju Kozjanskega regijskega parka. Največje število točk je prejel gospodar Alojz Antolovič z Gradišča na Bizeljskem in si tako prislužil naziv Carjevič leta 2016.

Na kmetiji, ki je usmerjena v sadjarstvo, vinogradništvo in živinorejo, gospodari Alojz z ženo Slavico. Kot pove gospodar, je sadjarstvo na kmetiji tradicionalna panoga že od leta 1950, ko so starši na nekdaj zaraščenih kmetijskih zemljiščih vzpostavili travniški sadovnjak. Nekaj sadnih dreves so cepili na stalnem mestu, manjkajoče sadike pa so kupili v drevesnici na Hrvaškem. Ravno zaradi tega se danes sortni sestav tradicionalnih sort v njihovem sadovnjaku razlikuje od tistega, ki je značilen za Kozjansko. Nekatere tradicionalne sorte jabolk je imel Kozjanski park v njihovem sadovnjaku registrirane kot matična drevesa za potrebe ohranitve sort in njihovega nadaljnjega razmnoževanja. Ne samo številne sadne vrste, ampak tudi sorte so v sadovnjaku razvrščene na način, da je sveže sadje na kmetiji prisotno skozi vse leto. Številne tržne viške so v preteklosti podarili osnovnim šolam in posameznikom. Med drugim tudi Kozjanskemu parku, saj njihova jabolka vsakoletno krasijo razstavo Starih sort jabolk. Gospodar Alojz je travniški sadovnjak, ki se v velikosti pol hektara razprostira okoli domačije, v celoti ohranil, vzdrževal in propadla drevesa zamenjal z novimi. Da je območje Gradišča na Bizeljskem odlično za sadjarske lege, dokazuje količinsko zadosten in zdrav pridelek. V veliko pomoč pri opravljanju dela v sadovnjaku in predelavi sadja je Alojzu žena Slavica, ki je hkrati tudi predsednica Aktiva kmečkih žena Bizeljsko.

Pri ocenjevanju za naziv Carjeviča je veliko točk prinesel obdelan starejši travniški sadovnjak s sajenimi novimi sadnimi drevesi, številna sadna drevesa z dupli in mogočna sadna drevesa, ki imajo pomembno lego v prostoru in pomagajo vklopiti objekte kmetije v krajino.

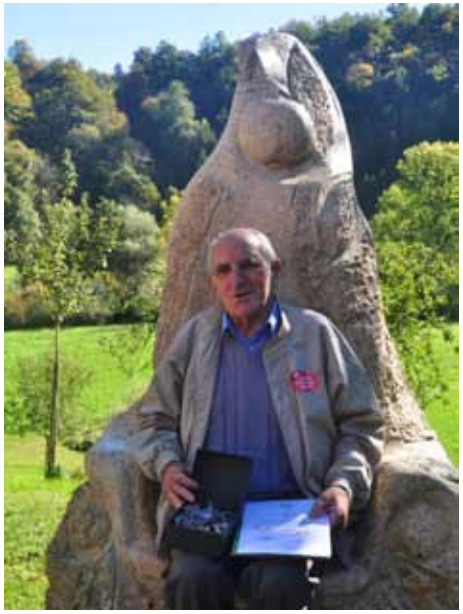
Številne ekološke niše v ekstenzivnem in naravi prijaznem sadovnjaku dajejo možnost življenja številnim organizmom.

■ Carjevič 2017

Franc Stegenšek

FRANC STEGENŠEK - CARJEVIČ LETA 2017

V letu 2017 je strokovna komisija ocenila 22 travniških sadovnjakov na območju Kozjanskega regijskega parka. Največje število točk je prejel sadovnjak Franca Stegenška iz Dobležič, ki si je tako prislužil naziv Carjevič leta 2017.

Na kmetiji, ki je usmerjena v sadjarstvo, vinogradništvo in živinorejo, živi Franc z ženo Zofko. Že ob poti na njegovo kmetijo nas spremljajo številna sadna drevesa, nekatera stara več kot 100 let. Pri Stegenških je bila pridelava sadja družinska tradicija in je desetletja predstavljala glavni vir dohodka na kmetiji. Danes se travniški sadovnjak v velikosti več kot dva hektarja razprostira okoli kmetije, številna posamezna sadna drevesa pa najdemo tudi na ostalih travnikih in pašnikih. Kmetijska zemljišča ter pridelava in predelava sadja so že skoraj dve desetletji vključeni v ekološko kontrolo.
Franc Stegenšek se je od začetka aktivno vključil v izvajanje projekta Oživljanje travniških sadovnjakov v Kozjanskem parku in bil tudi ustanovni član Društva kozjanske jabke. V njegovem sadovnjaku so se izvajale prve oživitvene rezi sadnega drevja na Kozjanskem. Svojega bogatega sadjarskega znanja ni pridobil le z delom na kmetiji, ampak tudi z udeležbo na številnih sadjarskih tečajih v Kozjem in v okolici ter na strokovnih ekskurzijah. Vsakoletno je s svojo bogato ponudbo jabolk in ostalih dobrot z ekološke kmetije aktivno sodeloval na Prazniku kozjanskega jabolka.
Pri ocenjevanju za naziv Carjeviča je največ točk prinesel obdelan starejši travniški sadovnjak, ki je vrstno zelo pester, v njem pa so prisotne tradicionalne sorte. Številna mogočna sadna drevesa z dupli imajo pomembno lego v prostoru in pomagajo vklopiti objekte kmetije v krajino.
Številne ekološke niše v sadovnjaku, ki je ekstenziven in naravi prijazno obdelan, in njegovi okolici dajejo možnost življenja številnim organizmom.

■ Carjevič 2018

Franc Turnšek

FRANC TURNŠEK - CARJEVIČ LETA 2018

V sklopu številnih aktivnosti, ki jih izvajamo v travniških sadovnjakih na območju Kozjanskega parka, je tudi podelitev naziva Carjevič, ki je bil leta 2018 podeljen že deseto leto zapored. Tega leta je strokovna komisija ocenila 21 travniških sadovnjakov na območju Kozjanskega regijskega parka. Največje število točk je zbral sadjar Franc Turnšek iz Verač, ki si je tako prislužil naziv Carjevič leta 2018.

Franc z ženo Milko kmetuje na kmetiji, ki je velika 7 hektarjev in usmerjena v sadjarsko, zelenjadarsko in živinorejsko pridelavo. Kar četrtina zemljišč je namenjena travniškim sadovnjakom in sadnemu drevju. Sadovnjak se razprostira na območju, ki ga domačini imenujejo Spodnje Malčanjsko, in je kljub starosti sadnih dreves še vedno lepo ohranjen in v polni kondiciji. Temu botruje dobra oskrba sadnih dreves v preteklosti. Tudi ob poti na kmetijo in v njeni okolici so številna sadna drevesa, ki skupaj z okoliškim gozdom in razgibanim reliefom predstavljajo mozaik tradicionalne kozjanske krajine. Na kmetiji je bila pridelava sadja vselej družinska tradicija, ki je več desetletij predstavljala pomemben vir dohodka. S ciljem, da se tradicija in travniški sadovnjaki na kmetiji ohranijo, so zasadili številna nova sadna drevesa in novemu travniškemu sadovnjaku namenili del pašnih površin.
Franc Turnšek je aktivno vključen v izvajanje aktivnosti projekta Oživljanje travniških sadovnjakov v Kozjanskem parku. Da je s svojim delom in načinom kmetovanja pripravljen prispevati tudi za ohranjeno naravo, biotsko raznovrstnost in okolje, dokazuje z vključitvijo v Program razvoja podeželja, v sklopu katerega se izvajajo Kmetijsko-okoljski ukrepi. Vsakoletno z ženo s svojo bogato ponudbo pridelkov s kmetije aktivno sodelujeta tudi na Prazniku kozjanskega jabolka.
Pri ocenjevanju za naziv Carjeviča je največ točk prinesel obdelan starejši travniški sadovnjak in sadovnjak okoli domačije, ki je vrstno zelo pester in so v njem prisotne številne tradicionalne sorte. Mogočna sadna drevesa z dupli imajo pomembno lego v prostoru in pomagajo vklopiti objekte kmetije v krajino.
Številne ekološke niše v okolici in sadovnjaku, ki je naravi prijazno obdelan, dajejo možnost življenja številnim organizmom.

■ Carjevič 2019

Franc Lupšina

FRANC LUPŠINA - CARJEVIČ LETA 2019

V sklopu številnih aktivnosti, ki jih izvajamo v travniških sadovnjakih na območju Kozjanskega parka, je tudi podelitev naziva Carjevič - najskrbnejšemu lastniku travniškega sadovnjaka za tekoče leto. V letu 2019 smo ocenjevali 19 lastnikov travniških sadovnjakov na območju Kozjanskega regijskega parka. Največje število točk je zbral sadjar Franc Lupšina iz Hrastja ob Bistrici, ki si je tako prislužil naziv Carjevič leta 2019.

Franc z družino kmetuje na kmetiji, ki je velika 15 hektarjev in usmerjena v sadjarsko, vinogradniško in živinorejsko pridelavo. Po domače pri Požegovih, kmetujejo že več generacij. Gre za tradicionalno kmetijo na Kozjanskem, kjer sadovnjak in sadna drevesa v veliki meri obkrožajo kmetijo, posajeni pa so tudi v Gurce in na Ujčekovem bregu. Na kmetiji rastejo številna mogočnejša sadna drevesa, med katerimi prevladujejo hruške, ki nam govorijo, da je ekstenzivna pridelava sadja na kmetiji že tradicija. Pred pol stoletja je predstavljala glavni vir dohodka na kmetiji. Številna sadna drevesa so na kmetiji posadili po drugi svetovni vojni, vendar so jih zaradi propadanja nadomeščali s sajenjem novih. Nazadnje v letošnjem letu, kjer so na lokaciji, kjer je bil posajen vinograd posadili nov travniški sadovnjak.

Tudi ob poti na kmetijo in v njeni okolici so številna sadna drevesa, ki skupaj z razgibanim reliefom predstavljajo mozaik tradicionalne kozjanske krajine.

Franc Lupšina je v naravo, sadna drevesa in sadje zaljubljen že iz otroštva. Ljubezen sta mu vzbudila stari oče in oče, katerima je pogostokrat pomagal pri sadjarskih opravilih. Tako med drugim na kmetiji rastejo sadna drevesa, ki si jih je sam vzgojil. Aktivno se je vključil tudi v izvajanje aktivnosti projekta Oživljanje travniških sadovnjakov v Kozjanskem parku. S svojim delom in načinom kmetovanja prispeva k ohranjanju narave, biotske raznovrstnosti in okolja. Je gospodar, ki zna s posebnim čutom opazovati naravo in vse okoli nje. V dokaz so mu številne najdbe, med njimi okamnine in fosili, ki jih je odkril v naravi.

Pri ocenjevanju za naziv Carjeviča, je imel veliko vlogo tudi starejši travniški sadovnjak okoli domačije, ki je vrstno zelo pester in so v njem prisotne številne tradicionalne sorte. Številna sadna drevesa z dupli in gnezdilnicami imajo pomembno lego v prostoru in pomagajo vklopiti objekte kmetije v krajino.

■ Carjevič 2020

Jože Kozole

JOŽE KOZOLE - CARJEVIČ LETA 2020

V sklopu številnih aktivnosti, ki jih izvajamo v visokodebelnih travniških sadovnjakih na območju Kozjanskega parka, je tudi podelitev naziva Carjevič - najskrbnejšemu lastniku travniškega sadovnjaka za tekoče leto.

V letu 2020 smo ocenjevali 17 lastnikov travniških sadovnjakov na območju Kozjanskega regijskega parka. Največje število točk je zbral sadjar Jože Kozole iz Vetrnika, ki si je tako prislužil naziv Carjevič leta 2020.

Jože z družino kmetuje na kmetiji, ki je velika 16 hektarjev in usmerjena v sadjarsko in živinorejsko pridelavo. Po domače pri Kajških, kmetujejo že več generacij. Gre za tradicionalno kmetijo na Kozjanskem, kjer sadovnjak in sadna drevesa v veliki meri obkrožajo kmetijo in posamezne pašne površine. Kdor pozna območje Vetrnika ve, da so tukaj pogoji za kmetovanje zahtevnejši. Kmetija leži na 700 metrih nadmorske višine, kjer uspevajo samo nekatere vrste sadnega drevja ali dozorevajo nekoliko kasneje. Poletno sorto hrušk Junijska lepotica je lastnik zaradi kasnejšega dozorevanja poimenoval kar Avgustovska lepotica. Večina kmetijskih zemljišč je v strmini in z zelo plitvo prstjo, zato so morali skrbno odbirati sadilna mesta. Na kmetiji rastejo številna mogočnejša sadna drevesa, med katerimi prevladujejo hruške, ki nam govorijo, da je ekstenzivna pridelava sadja na kmetiji že tradicija. Gospodar nam v šali pove, da je sadje na domačiji odkar so hribi. Ohranjena so številna stoletna sadna drevesa, med katerimi so posamezna tudi z zgodbo. Lep primer je stara jablana, ki je bila poškodovana v požaru domačije med 2. svetovno vojno. S številnimi dupli in dobro rodnostjo še služi svojemu namenu. Ob poti do kmetije in v njeni okolici so številna tudi divja sadna drevesa za katere skrbijo na kmetiji, ki skupaj z razgibanim reliefom predstavljajo mozaik tradicionalne kozjanske krajine.

Jožeta Kozoleta navdušujeta narava, gozd in sadna drevesa že iz otroštva. V preteklosti je znanje o oskrbi sadnih dreves pridobival od staršev. S službovanjem v Kozjanskem parku je to znanje še poglobil in nadgradil. Aktivno se je vključil tudi v izvajanje aktivnosti oživljanja travniških sadovnjakov v Kozjanskem parku. Pri ocenjevanju za naziv Carjeviča, je imel veliko vlogo tudi starejši travniški sadovnjak okoli domačije, ki je vrstno zelo pester in so v njem prisotne številne tradicionalne sorte. Številna sadna drevesa z dupli in drevesni očaki imajo pomembno lego v prostoru in pomagajo vklopiti objekte kmetije v krajino.

S svojim delom in načinom kmetovanja prispeva k ohranjanju narave, biotske raznovrstnosti in okolja. Je gospodar, ki zna s posebnim čutom opazovati naravo in vse okoli nje.

Carjevič 2021

Franc Rupret

FRANC RUPRET - CARJEVIČ LETA 2021

V letu 2021 smo ocenjevali 13 lastnikov travniških sadovnjakov na območju Kozjanskega regijskega parka. Največje število točk je zbral sadjar Franc Rupret iz Kozjega, ki si je tako prislužil naziv Carjevič leta 2021.

Franc z družino obdeluje sadni vrt v Kozjem, ter travniška sadovnjaka na Zgornjih Zdolah in na Klakah. Slednji je na kmetiji, katero sta podedovali žena in njena sestra. Gre za tradicionalno kmetijo v osrčju Kozjanskega, kjer sadovnjak in sadna drevesa v veliki meri obkrožajo kmetijo. Ohranili so številna mogočnejša sadna drevesa, med katerimi prevladujejo jablane, slive in lupinarji. Na tem območju so številne absolutne sadjarske lege, katere so lastniki že v preteklosti uporabili za trajne nasade in pridelavo kakovostnega sadja. Večina kmetijskih zemljišč je z bogato prstjo, na nagnjenih kmetijskih zemljiščih in na odprtih legah, kjer sadno drevje pogosto ne pozebe.

Franca Rupreta navdušujeta narava in sadna drevesa že iz otroštva. V preteklosti je znanje o oskrbi sadnih dreves najprej pridobival od svojih in ženinih staršev ter samostojno in kot pravi včasih naredil tudi strokovne napake. Zato se je pred več kot desetletjem aktivno vključil v aktivnosti oživljanja travniških sadovnjakov v Kozjanskem parku. Udeležil se je tečaja za sadjarske mojstre in vsakoletnih prikazov rezi in oskrbe visokodebelnih sadnih dreves s katerimi kot pravi, svoje znanje še poglobi in nadgradi. Pogosto sodeluje na Prazniku Kozjanskega jabolka bodisi s ponudbo jabolk ali na kateri izmed spremljajočih aktivnosti. Pri ocenjevanju za naziv Carjeviča ni imel veliko vlogo samo starejši ohranjen travniški sadovnjak okoli domačije, ampak sadovnjak na Zgornjih Zdolah, ki ga je Franc zasadil tudi z visokodebelnimi drevesi, ki jih je sam vzgojil. Sadovnjaka sta vrstno zelo pestra, v katerih so prisotne številne tradicionalne sorte. Številna sadna drevesa z dupli in drevesni očaki imajo pomembno lego v prostoru in pomagajo vklopiti objekte kmetije v krajino.

S svojim delom in načinom kmetovanja prispeva k ohranjanju narave, biotske raznovrstnosti in okolja.

Podelitev naziva Carjevič leta 2021 – Francu Rupretu je priznanje, ki ga podeljujemo za skrbno delo in tudi vzpodbudo za nadaljnje vzdrževanje visokodebelnih sadnih dreves na območju Kozjanskega regijskega parka.

■ Carjevič 2022

Jurij Krivec

JURIJ KRIVEC - CARJEVIČ LETA 2022

V letu 2022 je strokovna komisija ocenila 12 travniških sadovnjakov na območju Kozjanskega regijskega parka. Največje število točk je prejel sadovnjak Jurija Krivca iz Pokleka pri Podsredi, ki si je tako prislužil naziv Carjevič leta 2022.

Jurij z družino gospodari na kmetiji, ki je velika 27 hektarjev in usmerjena v sadjarsko, poljedelsko in živinorejsko pridelavo. Gre za tradicionalno kmetijo na Kozjanskem. Kmetijska zemljišča se nahajajo na 370 metrih nadmorske višine, kjer uspevajo številne različne vrste sadnega drevja. Kdor pozna območje Gorjan in Pokleka ve, da so tukaj pogoji za kmetovanje zahtevnejši. Večina kmetijskih zemljišč je v strmini in s plitvo prstjo, zato so morali skrbno odbirati sadilna mesta za sadne rastline. Velik travniški sadovnjak in posamezna sadna drevesa, ki v veliki meri obkrožajo kmetijo in posamezne pašnike, se nahajajo na več kot dveh hektarjih površine. Mogočna sadna drevesa nam pričajo o tradiciji in skrbnem delu gospodarjev, ki so vložili veliko truda, da so posadili, vzgojili in oskrbovali sadna drevesa. Na kmetiji rastejo številna mogočnejša sadna drevesa, med katerimi prevladujejo jablane, hruške, slive in češplje, ki s številnimi dupli in dobro rodnostjo še služijo svojemu namenu. Pod visokodebelnimi sadnimi drevesi se ne pase samo velika čreda goveda, ampak tudi drobnica in kokoši. Kot je gospodar pripomnil, prav slednjim pogostokrat visokodebelna sadna drevesa predstavljajo zaščito pred plenilci in sončno pripeko v poletnih mesecih. Tudi Jurij je pred leti del sadovnjaka obnovil in na novo zasadil s ciljem, da bodo lahko povečali ponudbo pridelkov in izdelkov iz sadja. Pri Krivčevih se lahko namreč pohvalijo s certifikatom uspešne ekološke pridelave, ki jo opravljajo že 22 let, pred leti pa so pridobili tudi kolektivno blagovno znamko Sožitje – Kozjanski park.
Jurij je svoje bogato znanje pridobival od staršev ob delu na kmetiji, v srednji šoli, občasni zaposlitvi, različnih tečajih in na Fakulteti za kmetijstvo in biosistemske vede, kjer je v času študija Agronomije spoznal ženo Lidijo. Veseli smo, da svoje znanje z veseljem prenese tudi na ostale člane družine. Pred leti je na kmetiji vzpostavil tudi eno prvih rastlinskih čistilnih naprav na Kozjanskem.

Aktivno se je vključil tudi v izvajanje aktivnosti oživljanja travniških sadovnjakov v Kozjanskem parku. Pri ocenjevanju za naziv Carjeviča, je imel velik pomen starejši travniški sadovnjak okoli domačije, ki je vrstno zelo pester in so v njem prisotne številne tradicionalne sorte. Številna sadna drevesa z dupli in drevesni očaki imajo pomembno lego v prostoru in pomagajo vklopiti objekte kmetije v krajino.

■ Carjevič 2023

Srečko Omerzel

SREČKO OMERZEL - CARJEVIČ LETA 2023

V letu 2023 smo ocenjevali 11 lastnikov travniških sadovnjakov na območju Kozjanskega regijskega parka. Največje število točk je zbral sadjar Srečko Omerzel iz Gorjan, ki si je tako prislužil naziv Carjevič leta 2023.

Srečko z družino gospodari na kmetiji, ki je velika 11 hektarjev, s katero so usmerjeni v sadjarsko, vinogradniško, poljedelsko in živinorejsko pridelavo. Kmetijska zemljišča se nahajajo na 360 metrih nadmorske višine, kjer uspevajo različne vrste sadnega drevja. Del zaselka Gorjan, ki mu domačini pravijo Železno, se nahaja na prelazu med Strmecom in Virtom. Predvsem zaradi vetrovnih leg v zimskem in spomladanskem času so pogoji za kmetovanje zahtevnejši. Večina kmetijskih zemljišč je v strmini in s plitvo prstjo, zato so morali skrbno odbirati sadilna mesta za sadne rastline. Velik travniški sadovnjak na Lopenku, posamezna sadna drevesa, ki v veliki meri obkrožajo kmetijo, pašnike in kmetijska zemljišča, se nahajajo na več kot 0,8 hektarjih površine. Mogočna sadna drevesa nam pričajo o tradiciji in skrbnem delu gospodarjev, ki so vložili veliko truda, da so posadili, vzgojili in oskrbovali sadna drevesa. Na kmetiji z visokodebelnimi sadnimi drevesi prevladujejo jablane, hruške, orehi, slive in češplje, ki s številnimi dupli in dobro rodnostjo še služijo svojemu namenu. Pod visokodebelnimi sadnimi drevesi kosijo krmo in pasejo govedo. Kot je gospodar pripomnil, da prav govedo in divjad lahko na mladih sadnih drevesih naredi nepopravljivo škodo, zato zaščiti mladih dreves posvečajo še posebno pozornost. Srečko travniški sadovnjak redno vzdržuje in ga obnavlja tudi s sadikami, ki jih sam vzgoji. Predvsem želi ohraniti avtohtone in tradicionalne kozjanske sorte sadja. Svoje sadjarsko znanje je pridobival od očeta, prijateljev in ob delu v sadovnjaku.

Pri ocenjevanju za naziv Carjevič leta, je imel velik pomen starejši travniški sadovnjak pod domačijo, v katerem prevladujejo jablane s številnimi tradicionalnimi sortami. Številna sadna drevesa z dupli in drevesni očaki imajo pomembno lego v prostoru in pomagajo vklopiti objekte kmetije v krajino. Številni popotniki, ki so na kozjanskem pa opazijo mogočno jablano nad Dolino, katero obkrožajo kmetijska zemljišča. V delu sadovnjaka, kjer ni bilo prisotnih dupel je skupaj z vnuki uredil tudi gnezdilnice za ptice.

■ Carjevič 2024

Franc Vrenko

FRANC VRENKO - CARJEVIČ LETA 2024

V letu 2024 smo ocenjevali 14 lastnikov travniških sadovnjakov na območju Kozjanskega regijskega parka. Največje število točk je zbral sadjar Franc Vrenko iz Vrenske Gorce, ki si je tako prislužil naziv Carjevič leta 2024.

Franc z družino gospodari na kmetiji, ki je na območju Griča, s katero so usmerjeni v sadjarsko, vinogradniško in živinorejsko pridelavo. Kmetijska zemljišča se nahajajo na okoli 300 metrih nadmorske višine, kjer dobro uspevajo različne vrste sadnega drevja. To je območje, kot radi rečemo z absolutnimi sadjarskimi legami, katera so lastniki že v preteklosti uporabljali za trajne nasade in pridelavo kakovostnega sadja. Tega se je tudi Franc že več, kot pred dvema desetletjema dobro zavedal. Na vrhu Griča, kjer ima kmetijska zemljišča nagnjena proti dolini Gruske je zaradi odmirajočih sadnih dreves in vinske trte vzpostavil nov travniški sadovnjak. Predvsem je želel ohraniti avtohtone in tradicionalne kozjanske sorte sadja, ki so jih imeli od nekdaj na kmetiji. Skoraj vsako leto s sadnimi drevesi dopolnjuje sadovnjak. ki v veliki meri obkroža kmetijo in kmetijska zemljišča. Trenutno na kmetiji obdeluje nekaj več kot 1,3 hektarja travniškega sadovnjaka. Prevladujejo jablane, hruške, češnje, slive, češplje in orehi, ki s številnimi dupli in dobro rodnostjo še služijo svojemu namenu. Vrsto let je imel Kozjanski park za potrebe drevesničarske proizvodnje v njihovem sadovnjaku registrirana matična drevesa jablan.

Franca Vrenka že iz otroštva navdušujeta narava, gozd in sadna drevesa. Kot sam pripomni mu je v veliko veselje opazovati malo uharico, ki živi v duplu stare Tepke ali smrdokavro, ki se je skozi poletje pogosto posladkala na plodovih fige ob hlevu. Vseskozi mu pri delu veliko pomaga žena Darja, ki se je skozi desetletja udeležila številnih sadjarskih tečajev. Ni se samo izpopolnjevala v znanju o negi in pravilni oskrbi visokodebelnih sadnih dreves ampak tudi o pravilnem dozorevanju in predelavi sadja.

Pri ocenjevanju za naziv Carjevič leta so imela velik pomen sadna drevesa z dupli in drevesni očaki, ki imajo pomembno lego v prostoru in pomagajo vklopiti objekte kmetije v krajino. V delu sadovnjaka, kjer ni bilo prisotnih dupel je uredil tudi gnezdilnice za ptice.

S svojim delom in načinom kmetovanja prispeva k ohranjanju narave, biotske raznovrstnosti in kozjanske krajine.

■ Carjevič 2025

Andrej Kolar

ANDREJ KOLAR - CARJEVIČ LETA 2025

V letu 2025 smo ocenjevali 15 lastnikov travniških sadovnjakov na območju Kozjanskega regijskega parka. Največje število točk je zbral sadjar Andrej Kolar iz Starega trga pod Pilštanjem, ki si je tako prislužil naziv Carjevič leta 2025.

Andrej, ki ga domačini poznajo kot Andija, z družino gospodari na manjši kmetiji, usmerjeni v sadjarsko, vinogradniško in čebelarsko pridelavo. Njihova zemljišča ležijo na približno 350 metrih nadmorske višine, kjer že tradicionalno uspevajo različne vrste sadnega drevja. Kolarjevi so pred več kot šestdesetimi leti pod Pilštanjem pridobili kmetijsko zemljišče in ohranili travniški sadovnjak, ki ga je Andi pred dvema desetletjema obnovil in dopolnil z avtohtonimi ter tradicionalnimi sortami. Skoraj vsako leto sadovnjak dopolnjuje ali pomlajuje z novo sajenimi in docepljenimi drevesi. Danes obdeluje približno 0,6 hektarja travniškega sadovnjaka z več kot sto visokodebelnimi drevesi – jablanami, hruškami, slivami, češnjami, orehi in drugimi sadnimi vrstami. Poseben ponos so mu drevesa rumenega drena, ki jih neguje tudi v sodelovanju s Turističnim društvom Pilštanj, kjer je aktiven član. Dren in številni produkti iz njega so postali prepoznavna značilnost domačije in širšega območja Pilštanja.

Andija že od otroštva navdušujeta narava in sadna drevesa. Mnogo tradicionalnega sadjarskega znanja je pridobil od staršev in sosedov ter na sadjarskih tečajih Kozjanskega parka. V zadnjih letih se strokovni prikazi rezi in oskrbe sadnih dreves v sodelovanju s TD Pilštanj pogosto izvajajo prav v njegovem sadovnjaku.

Pri ocenjevanju za naziv Carjevič leta so imela velik pomen bivališča za organizme, skrbno negovana mlada drevesa ter raznoliki produkti iz sadja, ki odražajo povezanost lastnika s krajino in naravo.

■ Carjevič 2026

Marijan Kelhar

MARIJAN KELHAR - CARJEVIČ LETA 2026

V letu 2026 smo v ocenjevanje vključili 14 lastnikov travniških sadovnjakov z območja Kozjanskega regijskega parka. Največ točk je zbral sadjar Marijan Kelhar iz Vrhovnice na Bizeljskem, ki si je s svojim predanim delom prislužil naziv Carjevič leta 2026.

Marijan z družino gospodari na kmetiji, ki jo domačini poznajo pod imenom Pri Šprajcu. Na njej se že vrsto let prepletajo vinogradništvo, vinarstvo, sadjarstvo in živinoreja. Kmetijska zemljišča ležijo na približno 360 metrih nadmorske višine, na območju, katerega naravne danosti omogočajo rast in razvoj številnih vrst sadnega drevja.

Gre za sadjarske lege, ki so jih domačini že v preteklosti prepoznavali kot primerne za trajne nasade in pridelavo kakovostnega sadja. Tega se dobro zavedajo tudi Kelharjevi, ki skoraj vsako leto svoj sadovnjak dopolnijo z novimi sadnimi drevesi. Tako nadaljujejo tradicijo in hkrati skrbijo, da bo sadjarska dediščina ostala živa tudi v prihodnje.

Danes na kmetiji obdelujejo približno osem hektarjev travinja in travniških sadovnjakov, ki se razprostirajo na več lokacijah. V sadovnjakih prevladujejo jablane, posebno mesto med sadnimi vrstami pa imajo Pišeške marelice, ki so Marijanu pri srcu že od otroštva. Njegova navezanost na sadno drevje se kaže tudi v številnih drugih podrobnostih. Ob prihodu na kmetijo nas ob poti pozdravijo mogočne hruške, ki na tem prostoru rastejo že približno tri stoletja. S svojo velikostjo in starostjo so pomemben del domačije in okoliške krajine, številna dupla v njihovih deblih pa predstavljajo dragocena zatočišča za ptice in druge živali. Kljub častitljivi starosti še vedno dobro rodijo in tako ohranjajo svoje prvotno poslanstvo.

Marijana sta že od otroštva navduševali narava in sadno drevje. Veliko sadjarskega znanja je pridobil kot samouk, predvsem z opazovanjem, pridobivanjem izkušenj in lastnim delom. Še danes z veseljem pokaže številna drevesa, ki jih je že v mladosti vzgojil sam. Njegovo znanje se ne odraža le v urejenosti sadovnjakov, temveč tudi v dobrem poznavanju posameznih sort, njihovih značilnosti in potreb ter v spoštljivem odnosu do dreves, ki so del kmetije že desetletja ali celo stoletja.

Pri ocenjevanju za naziv Carjevič leta 2026 so pomembno vlogo odigrali tudi številni elementi, ki pričajo o skrbnem in naravi prijaznem gospodarjenju. Posebej velja izpostaviti številna bivališča za različne organizme, skrbno oskrbovana mlada sadna drevesa ter prizadevanja za ohranjanje tradicionalnih in avtohtonih sort. Marijan svoje sadjarsko znanje in pridelke uspešno povezuje tudi s predelavo sadja. Pohvali se lahko s številnimi kakovostnimi sadnimi izdelki, ki jih z veseljem ponudi tudi širši javnosti.